

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

Children with Special Needs Family Counseling

Authors: Narges Adibsereshki

کودکان با نیازهای ویژه و مشاوره با خانواده

نویسنده:

نرگس ادیب سرشکی

کودکان با نیازهای ویژه و مشاوره با خانواده

نویسنده: نرگس ادیب سرشکی

برجسته‌ترین مطالبی که در کتاب حاضر مطالعه خواهید نمود:

در بخش اول کتاب:

- معرفی و شناخت کودکان با نیازهای ویژه
- تعاریف و ویژگی‌ها (از نظر آموزشی و یا پزشکی)
- علل (شامل علت‌های گوناگون ژنتیکی یا مادرزادی و علت‌های اکتسابی
- ارزیابی و مداخلات (شامل ارزیابی‌ها و مداخلات در حیطه‌های آموزشی، روان‌شناسی و پزشکی

و در بخش دوم:

مشاوره با والدین کودکان با نیازهای ویژه

انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

9 786006 442990
قیمت: ۳۸۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کودکان با نیازهای ویژه و مشاوره با خانواده

تألیف:

نرگس ادیب سرشکی

سرشناسه	: ادیب سرشکی، نرگس، ۱۳۴۴-
عنوان و نام پدیدآور	: کودکان با نیازهای ویژه و مشاوره با خانواده/ تألیف نرگس ادیب سرشکی؛ ویراستار رضا سیدنور، مرسله برنجی.
وضعیت ویراست	: [ویراست ۲].
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۴ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۹۹-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: یادداشت
یادداشت	: چاپ دوم.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: کودکان استثنایی
موضوع	: Exceptional children
موضوع	: کودکان استثنایی -- روابط خانوادگی
موضوع	: Exceptional children -- Family relationships
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
شناسه افزوده	: University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences
رده‌بندی کنگره	: ۴۹۹RJ
رده‌بندی دیویی	: ۹۲۸۹/۶۱۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۲۷۷۷۸

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نام کتاب: کودکان با نیازهای ویژه و مشاوره با خانواده

تألیف: نرگس ادیب سرشکی

ویراستار: دکتر رضا سیدنور - مرسله برنجی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۹۹-۰

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ دوم: ۱۳۹۹

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۷۱۷۳۲۲۱۱

با قدردانی از همکاری

● صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا ● طراحی جلد: گروه گرافیکی ارشیا

همه‌ی حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه‌ی CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه‌ی کتبی از ناشر غیر قانونی است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیشگفتار ۹

بخش اول

فصل اول: افراد با نیازهای ویژه ۱۳

فصل دوم: فراگیرسازی ۱۶

فصل سوم: کم توانی ذهنی ۲۱

مقدمه ۲۱

تعریف ۲۲

طبقه بندی ۲۳

ویژگی ها ۲۵

علل ۲۶

پیشگیری ۳۰

ارزیابی های آموزشی ۳۳

راه حل ها یا مداخلات درمانی آموزشی ۳۴

سایر مداخلات درمانی مداخله پزشکی ۴۳

فصل چهارم: اختلالات رفتاری ۴۴

مقدمه ۴۴

تعریف ۴۴

طبقه بندی ۴۵

ویژگی ها ۴۶

علل ۴۷

ارزیابی ۴۹

۵۰	مداخلات درمانی
۵۶	فصل پنجم: اختلال بیش‌فعالی و نقص توجه
۵۶	مقدمه
۵۹	علل یا عوامل خطرپذیری و خطر
۶۰	مداخلات درمانی
۶۶	فصل ششم: اختلال طیف اوتیسم
۶۶	مقدمه
۶۶	تعریف
۶۷	نشانه‌ها و علائم اختلال طیف اوتیسم
۶۸	ویژگی‌های مرتبط با اختلال طیف اوتیسم
۷۲	علل و عوامل خطرپذیری یا خطر
۷۵	تشخیص اختلال طیف اوتیسم
۷۸	مداخلات درمانی
۸۵	فصل هفتم: اختلالات یادگیری
۸۵	مقدمه
۸۵	تعریف
۸۶	ویژگی‌ها
۹۱	علل
۹۲	ارزیابی
۹۴	مداخلات درمانی
۱۰۱	فصل هشتم: اختلالات گفتاری و زبانی
۱۰۱	مقدمه
۱۰۱	تعاریف و مفاهیم
۱۰۲	ناتوانی‌های لفظی یا گفتاری
۱۰۲	ناتوانی‌های روان‌بودن، اشکال در سلیسی گفتار
۱۰۴	تأخیر در سخن گفتن

۱۰۶	اختلالات تولید
۱۰۸	اختلالات صدا
۱۱۰	اختلالات زبان
۱۱۷	فصل نهم: اختلالات شنیداری
۱۱۷	مقدمه
۱۱۷	تعاریف و مفاهیم
۱۱۸	طبقه‌بندی
۱۱۸	ویژگی‌ها
۱۱۹	علل
۱۱۹	استراتژی‌هایی برای ارزیابی و مداخلات درمانی
۱۲۵	فصل دهم: اختلالات دیداری
۱۲۵	مقدمه
۱۲۶	تعاریف و مفاهیم
۱۲۷	طبقه‌بندی
۱۲۸	ویژگی‌ها
۱۳۱	علل
۱۳۱	ارزیابی و مداخلات درمانی
۱۳۵	فصل یازدهم: اختلالات فیزیکی
۱۳۵	اختلالات سیستم اعصاب مرکزی
۱۳۶	تعاریف و مفاهیم
۱۳۸	اختلالات حمله‌ای (صرع)
۱۴۱	نابستگی ستون فقرات (اسپینابیفیدا)
۱۴۴	صدمات نخاعی
۱۴۶	اختلالات ماهیچه‌ای و استخوانی
۱۴۶	ورم مفاصل (آرتریت)
۱۴۷	قطع اندام

۱۴۹	ماسکولار دیستروفی (دیستروفی عضلانی).....
۱۵۱	فصل دوازدهم: آسیب ضربه مغزی
۱۵۱	مقدمه.....
۱۵۴	علل.....
۱۵۸	مداخلات درمانی.....
۱۵۹	توانبخشی.....
۱۶۳	فصل سیزدهم: اختلال در سلامتی
۱۶۳	مقدمه.....
۱۶۴	اختلالات سیستمیک.....
۱۶۴	دیابت‌ها.....
۱۶۶	اختلالات قلبی.....
۱۶۹	اختلالات مرتبط با استرس.....
۱۶۹	تنگی نفس (آسم).....
۱۷۱	فیبروز کیستیک.....
۱۷۲	کم‌خونی ناشی از سلول‌های داسی شکل.....
۱۷۴	سرطان.....
۱۷۶	ایدز.....
۱۷۸	دیگر وضعیت‌های مربوط به سلامتی.....
۱۷۸	کودک‌آزاری.....
۱۸۲	بارداری در جوانان یا نوجوانان.....
۱۸۳	خودکشی در جوانان.....

بخش دوم

۱۸۷	فصل چهاردهم: واکنش خانواده نسبت به داشتن کودک معلول
۱۸۷	مقدمه.....
۱۸۹	بحران‌های خانواده: تأثیر اولیه.....
۱۹۱	شوکه شدن.....

۱۹۲	درک کردن.....
۱۹۲	دفاع کردن.....
۱۹۳	آگاهی.....
۱۹۴	تأثیر استثنایی بودن روی خانواده.....
۱۹۶	روابط زن و شوهر.....
۲۰۰	روابط والدین و کودک.....
۲۰۴	روابط خواهر و برادرها.....
۲۰۷	فرد با نیازهای ویژه و دیگر افراد فامیل.....
۲۱۲	فصل پانزدهم: مشاوره با والدین کودکان استثنایی.....
۲۱۲	مقدمه.....
۲۱۳	تعاریف مشاوره.....
۲۱۴	تاریخچه مشاوره و روان‌درمانی.....
۲۱۷	روان‌درمانی و مشاوره در ایران.....
۲۱۷	مشاوره.....
۲۱۹	وظایف مشاور توانبخشی.....
۲۲۱	مشاوره با والدین کودکان استثنایی.....
۲۲۱	انواع خدمات مشاوره‌ای.....
۲۲۹	بیبلیوگرافی در مشاوره با خانواده‌ها.....
۲۳۵	درمان گروهی والدین و خانواده.....
۲۴۰	خانواده درمانی.....
۲۴۴	گروه درمانی والدین.....
۲۵۱	دیگر افراد مرتبط با خانواده‌ها: یادگیری و همکاری با متخصصان.....
۲۵۶	آموزش متخصصان و والدین.....
۲۵۷	منابع.....
۲۶۳	واژه‌نما.....

پیش‌گفتار

هیچ لذت و شعفی بالاتر از تولد یک نوزاد در خانواده نیست. اقوام و خانواده‌ها در این اندیشه‌اند که زندگی جدید با ورود نوزاد چگونه خواهد بود. امیدها و برنامه‌های بزرگی برای آینده، فکر والدین را مشغول می‌کند اما وقتی یک کودک غیرعادی متولد می‌شود آیا می‌توان تصور کرد که چه اتفاقاتی رخ خواهد داد؟

لیندال بولوک، پروفیسور دانشکده آموزش و پرورش استثنایی ایالت تگزاس می‌گوید: حدود نوزده سال پیش یادم می‌آید که پزشک وارد اتاق زایمان شد و به من هیجان‌زده گفت بچه دختر است و با او مشکل داریم. با این‌که من خود متخصص آموزش این‌گونه کودکان بودم داشتن بچه‌ای با مشکلات غیرعادی اتفاقی بود که باید برای دیگران رخ می‌داد نه خانواده خود من. سال‌های بعد سال‌های سختی بود که ما باید از نظر عاطفی و روانی خود را با آن شرایط خاص تطبیق می‌دادیم. روزها سپری شد و ما کم‌کم توانستیم خود را با موقعیت سازگار کنیم. در حال حاضر زندگی با چرخه‌ای عادی و کامل در کنار دخترمان سپری می‌شود.

برای خانواده من، یکی از عناصر اصلی در کمک به دخترمان کسب معلومات جدید به منظور شناخت وضعیت تازه و اطمینان از مستقل شدن و رشد شخصی فرزندمان بود. این کتاب حاوی دو بخش است: بخش اول شامل سیزده فصل و مطالبی پیرامون افراد استثنایی (افراد دارای نیازهای ویژه) است. بخش دوم شامل دو فصل که مباحثی در مورد مشاوره با خانواده را دربرمی‌گیرد. امروزه مشاوره و توانبخشی برای افراد استثنایی بسیار اهمیت دارد. وقتی نوزادی با شرایط خاص در خانواده‌ای به دنیا می‌آید نه تنها نیاز به مراقبت ویژه دارد بلکه خانواده نیز برای برخورد هر چه بهتر با فرزند خود احتیاج به مشاوره خاص دارند.

با تولد چنین کودکانی خانواده و خصوصاً والدین دچار سردرگمی می‌شوند و نمی‌دانند چه عملکردی باید داشته باشند، از کجا شروع کنند و از چه کسانی راهنمایی بخواهند. از آنجا که

از وضعیت جدید اطلاعات کافی و مناسب ندارند، ترس و اضطراب بر آن‌ها مستولی شده و نگران آینده می‌شوند البته در مراحل اولیه متخصصان بهداشت و درمان (پزشکان و پرستاران و...) کمک‌ها و راهنمایی‌های لازم را ارائه می‌نمایند. اما در طول زمان خانواده برای تطابق و سازگاری بیشتر با فرزند خویش، از جهت دستیابی به اهداف پیش‌بینی شده، چه از نظر عاطفی و روانی و چه از نظر امکانات مختلف، نیاز به راهنمایی‌های بیشتر و تخصصی‌تر دارد.

برای هموار نمودن این راه دشوار، رسیدن به اهداف موردنظر و دستیابی سریع‌تر خانواده به کمال مطلوب، مشاور یکی از مهم‌ترین ضرورت‌هاست. یک مشاور خوب و شایسته، با تکیه بر معلومات خود، می‌داند با درک موقعیت خانواده از جنبه‌های گوناگون، اطلاعات مناسبی در مورد وضعیت کودک و امکانات موجود جامعه، در اختیار خانواده قرار داده و آن‌ها را در تطبیق با وضعیت جدید و رسیدن به اهداف مناسب یاری دهد.

چنانچه کسی به عنوان مشاور، علاقه‌مند به جذب این معلومات و کمک به این‌گونه افراد باشد، باید به خاطر داشته باشد که اولاً تمام این افراد انسان هستند و ثانیاً خصوصیات و نیازهای ویژه‌ای دارند. این درک و دانش به او کمک می‌کند که با این افراد و خانواده‌ها، ارتباط صحیح برقرار کند و فرصت‌هایی برای عضویت مؤثر آن‌ها در جامعه فراهم نماید.

نرگس ادیب سرشکی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

بخش اول

فصل اول: افراد با نیازهای ویژه

فصل دوم: فراگیرسازی

فصل سوم: کم توانی هوشی

فصل چهارم: اختلالات رفتاری

فصل پنجم: اختلال بیش فعالی و نقص توجه

فصل ششم: اختلال طیف اوتیسم

فصل هفتم: اختلالات یادگیری

فصل هشتم: اختلالات گفتاری و زبانی

فصل نهم: اختلالات شنیداری

فصل دهم: اختلالات دیداری

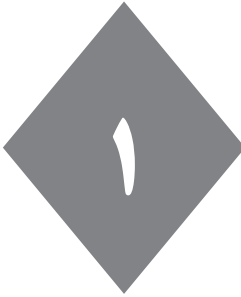
فصل یازدهم: اختلالات فیزیکی

فصل دوازدهم: آسیب ضربه مغزی

فصل سیزدهم: اختلال در سلامتی

فصل چهاردهم: اثرات وجود کودک استثنایی در خانواده

فصل پانزدهم: مشاوره با والدین کودکان استثنایی

افراد با نیازهای ویژه

بعضی از افراد ممکن است در جامعه و در سیستم آموزشی مشکلات خاصی داشته باشند و رفتارهایی که از خود نشان می‌دهند که مناسب به نظر نرسد. به دلیل این که فرد همیشه در تعامل با محیطش می‌باشد مشکلات او از ویژگی‌ها و رفتارهای شخصی نیست بلکه آن‌ها را باید در تعاملات او با محیط جستجو کرد. در طول زمان برای معرفی این افراد از زبان با نام‌های درستی استفاده نشده است و سیستم آموزشی سعی کرده است از نظر قانونی و اخلاقی این نام‌گذاری‌ها را تغییر دهد. از اوایل سال ۱۹۸۰ این تغییرات شروع شده و نام‌ها و طبقه‌بندی‌هایی که براساس نقص به‌خصوصی داده می‌شد در حال حاضر براساس نیازهای آموزشی می‌باشد، در واقع هدف این است که سیستم آموزشی، آموزش افراد را براساس ارزیابی با جزئیات دقیق و نیازهای آموزشی به‌خصوص فرد تهیه و برنامه‌ریزی کند (Vehmas, 2010).

آموزش ویژه وظیفه دارد نیازهای آموزشی به‌خصوص افراد را تشخیص داده و برنامه درسی ویژه تدارک ببیند. در قدیم در آموزش ویژه فرض بر این بود که براساس طبقه‌بندی نقص‌ها، مشکلات این افراد مشخص شود و چون با این مشکلات در سیستم آموزش عادی نمی‌توان روبه‌رو شد و از آن جایی که تقریباً مشکلات و نیازهای آموزشی مشابه می‌باشد، پس می‌توان این افراد را در وضعیت‌های مشابه با روشی مشابه آموزش داد (Booth, 1998: pijt alid verden Bos, 1998).

در بسیاری از متون به نیازهای ویژه اشاره شده اما تعریف درستی از آن نشده است فقط به ویژگی‌هایی به عنوان نیازهای ویژه و این که چطور باید به این نیازها رسیدگی کرد